

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. VII. Quæ Communicatio cum Infidelibus sit licita Christianis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

tura rei: neque etiam ex concessione positiva Christi, quæ nusquam apparet; quin potius ex variis Scripturis colligitur contrarium, ut 1. ad Timoth. 6. Ad Ephes. 6. 1. Petri 2. Ideoque Concilium Gangrense relatum c. Si quis servum 17. q. 4. graviter reprehendit suadentem servo fugam prætextu religionis. Et planè eadem est ratio de dominio jurisdictionis (de quo antè egimus) ac de dominio proprietatis, ideoq; videtur D. Thomas de utroque pariformiter loqui: unde sicut Ecclesia nequit isto, sic neque hoc infideles per se loquendo privare.

65.
Nisi per accidens & quando.

Nihilominus si Infideles sint mancipii ob fidem molesti, eorū minis vel perluasione importunà ad infidelitatem aut peccata pertrahere tentent, possunt mancipia ratione injuriæ & periculi animæ se ab eorum dominio eximere, possentque Ecclesia fugam præcipere, & per se aut alios eorumdè defensionem procurare. Similiter existente proximo & morali periculo perversionis, nec suppetente alià securitatis viâ, possent ipsi fideles se subtrahere à jurisdictione infidelium, viâ defensionis & cautelæ contra damnum imminens. Idemque possent Ecclesia, cui commissæ est potestas continendi sibi subditos in fide & bonis moribus, quæ solùm est indirecta in infideles, quatenus scilicet est necessaria ad bonum fidelium. Nec debet expectari perversio, sed sufficiunt minæ aut importuna perluasio: cum tentatio hæc censetur gravis injuria, quam fidelis merito potest fugere, & à qua Ecclesia illum potest custodire.

66.
Infideles in terris Christianorum non possunt assumi ad publicam officinam.

Denique ex prohibitione Ecclesiæ non possunt infideles inter Christianos commorantes præfici publicis officiis, adeoque Princeps Christianus nequit eis in Christianos sibi subjectos conferre jurisdictionem. Id enim expressè inhibetur c. Cum sit nimis, de Judæis & Saracenis; idque ob dignitatem & honorem nostræ fidei, cui ignominiosum erat, assumi infideles velut aptiores, reliquis fidelibus postpositis. Similiter infidelis subiectus Christiano Principi privatur dominio servi, hoc ipso quo ad fidem convertitur, sive sit servus emptitias, sive vernaculus seu servus natus.

Privantur ibidem dominio servi hoc ipso, quo convertitur.

QUÆSTIO VII.

Quæ Communicatio cum Infidelibus sit licita Christianis?

67.
Quæ communicatio cum Infidelibus inhibita jure divino naturali.

CERTUM in primis est, & ex antedictis de Confectione fidei satis constat, jure divino naturali illicitam esse communicationem cum infidelibus in sacris, sive in eorum ritibus & falso cultu. Idemque est de quavis communicatione, etiam politica, ex qua merito timeatur periculum morale subversionis, aut grave scandalum:

cum quilibet teneatur salutem suam consulere, & scandalum evitare. Quod periculum ex diuturniori ac frequentiori familiaritate, cum Judæis præsertim, & obstinatis hæreticis, odio erga fidem Catholicam plenis, timendū, maxime si Catholici simpliciores sint. Unde plerumque ex natura rei illicita sunt cum illis connubia. Cui accedit, quantum ad non baptizatos, præceptum Ecclesiasticum invalidans, quoad hæreticos inhibens hujusmodi connubia, juxta ea quæ traduntur in materia de Impedimentis Matrimonii. Præterea si sint hæretici denuntiati seu neminatim excommunicati, vitanda est communicatio juxta dicta in 2. Parte in materia de Censuris. Jure Ecclesiastico etiam inhibetur juxta Suarez, Coninck & alios, ne infidelis non baptizatus admittatur ad sacrificium missæ, sed tantum ad orationes privatas, Conciones & Missam Catechumenorum, c. Episcopus nullam de Consecrat. d. 1. Qui tamè postea admitti, si inde speraretur fructus, v. g. conversio ipsius aut alterius, ut Coninck advertit. Immo quia communiter fructus speratur, credo (inquit Lugo disp. 22. num. 106.) sæpè Ecclesiæ ministros connivere, nec expellere infideles quando turmis fidelium sese immisceant, ut res nostras sacras observent.

An admittendi ad eorum fidem cum fidelibus.

An admittendi ad sacros ritus.

Jure Ecclesiastico specialiter interdicta est aliquibus casibus communicatio cum Judæis c. Judæi, c. Ad hæc, & c. Fin. de Judæis. Primò inhibetur familiaritas cum eis, non quæcumque, sed (ultra præmissam, quæ scandalum aut periculum morale perversionis generat, & jure naturæ inhibetur, & communicationem cum illis in præfectura inter Christianos statuendis, de qua, quæst. prac.) quæ continet Christiani servititem, aut stabilem in famulatu, in domo scilicet Judæorum, subjectionem. Id enim solùm colligitur ex c. Ad hæc, & c. Fin. Unde non prohibetur, Judæum haberi à Christiano in servum aut famulum, aut etiam Christianum locare operas Judæo, ejusque mercenarium aut colonum esse.

68.
Interdictum ab Ecclesia Christianis, ne se subiciant servituti aut famulatu Judæorum.

Secundò Christianis inhibitum est ad vocare aut admittere Medicos Judæos vel alios infideles, Paganos scilicet aut Saracenos; ut patet ex Constitut. 68. Gregorii XIII. dicis. Alia pia mem. Quamvis excuset gravis necessitas ab observantia hujus, uti ceterorum Ecclesiæ præceptorum.

Aut illos, aliosve infideles admittendo in merito.

Idem antea quoad Judæos prohibitum erat c. Nullus 28. q. 1. ubi in substantia generaliter statuitur, ne quis Judæorum alyma, ritu scilicet Judaico, comedat, vel ullam cum eis familiaritatem, scilicet periculosa aut scandalosa ineat, vel medicinas ab eis suscipiat, vel unquam eis in balneis lavetur. Sed Canon iste verbotenus ex Synodo Quinisexta seu Trullana (quæ illegitimum fuit Conciliabulum) delumptus est: Estque ibidem ordine undecimus. Quamvis sine hac animadversione simpliciter inter prohibitos va-

69.
Expenduntur in prohibita c. Nullus 28. q. 1.

ros variis Casuistis statuunt omnes casus expressos in dicto Canone.

70. Obstrictores aut nutrices esse nequius in domibus Judæorum. Tertio inhibetur Christianis obstetricibus & nutricibus proles Judæorum in domibus Judæorum nutrire c. Ad hac, de Judæis. Quamvis ibi non sit istis interdictum proles eorum domi sue curandas suscipere, ut pater insipienti textum; quidquid inde oppositum non rectè Nonnulli colligant. Non militat quoque tunc ratio allegata in Canone, quia videlicet non subiunguntur tunc Judæorum servitio, tamquam famulæ.

An interesse queant muris convivis. Quarto c. Omnes 28. q. 1. ex Concilio Agathensi c. 40. inhibetur Judæorum convivio adire, aut eos ad convivium invitare; idque quia discernunt inter cibos mundos & immundos. Quod si non faciant, prohibitio cessat juxta Arrium, Coninck & alios. Atque est quod non, saltem non est nisi Canon Concilii particularis.

71. An sit prohibitum aliquid loquere Judæo vel Pagano. Quinto solet recenserit inter casus prohibitos, legare aliquid Judæo vel Pagano. ex c. Sanè 24. q. 2. Et c. Si quis Episcopus, de Hæreticis. Sed c. Sanè non est ullo modo ad rem, ut clarum est insipienti. c. Si quis Episcopus inhibetur Episcopis, ne heredem instituant extraneum, aut hæreticum etiam consanguineum, aut Paganum. Quod extenditur sequenti c. In eos ad alios Clericos, ut scilicet in non Catholicos, etiam consanguineos, nihil conferant. Tamen L. i. Cod. de Judæis decernitur invalidum esse legatum factum universitati seu communitati Judæorum.

Subsidia in præstare qualiter inhibentur. Prædictis addendum sub excommunicatione reservata in Bulla Cœnæ inhibentur esse Christianis præstare arma, vestes, cibos, & alia subsidia Judæis & Paganis, aliisque Christianæ reipublicæ inimicis declaratis. Quod etiam sub excommunicatione prohibendum erat quoad Saracenos tempore Guerræ c. Ita quorundam, & c. Quod olim, de Judæis & Saracenis.

72. An Canonos agentes ad Judæos sint extendendi ad omnes Infideles, aut saltem ad Mahumetanos. An autem casus, quibus specialiter inhibetur certa communicatio cum Judæis, sint extendendi ob paritatem rationis ad omnes infideles, controversatur. Aliqui affirmant. Alii negant, contendentes esse specialem in Judæis rationem, ob eorum singulare odium in Christianos. Alii ad solos Mahumetanos (in quibus est par hostilitas contra Christianos, & quorum familiaritas est æquè perniciofa) censent debere extendi. Sed rectius simpliciter negatur: cum non sit extensio prohibitionis faciendâ, etiam stante paritate rationis ultra verba legum; quæ ferè de solis Judæis agunt, paucis exceptis, v.g. quod in illis ad Saracenos extendatur prohibitio de famulatu, & ad omnes Infideles, seu Paganos prohibitio de non assumendis iis in Medicos, de quæ non præstandis subsidiis contra Christianos.

De reliquo, non est prohibita per se loquendo communicatio seu commercium

cum Judæis aut aliis infidelibus, quibuscumque cõsequenter licet exercere negotiationem, emendo, vendendo &c.

Solum moveri possit difficultas de quarundam rerum indifferentium venditione v.g. agni, aliorumve animalium, florû, materiæ vestimentorum &c. quibus Judæi aut alii infideles sciuntur abusuri ad suos ritus vel superstitiones, etiam alioquin per se habeant aliud usum honestum. Sed consentiunt Doctores posse familia iis licitè vendi, dum subest justa causa, quæ excusat à malitia scandali, & facit, ut actiones indifferentes sint licitæ, etsi alii malum finem intendant, ut patet ex generali doctrina de Scandalo.

Major difficultas est, de venditione rerum per se ordinarum ad falsum cultum, nec alium usum ordinarium habentium, v.g. idolorum, vestium pro sacrificio &c. Quas illicitè vendi indefinitè tradunt D. Thomas & alii. Et quidem indubiè requiritur ibi major necessitas, quam in rebus prioris generis vendendis, ut per se patet. Emptio enim ista in circumstantiis istis, in quibus fit ab infideli, aperte prodit pravam & superstitionis ementis intentionem, cui per se loquendo nefas est cooperari. Varii tamen intelligunt D. Thomam de eo, quod est ordinarium ac per se. Ac proinde Sylvester, Valerius, Tannerus, Coninck, Arriaga & alii existimant in gravissima seu extrema necessitate id fore licitum, necessitate seu periculo abstergente malitiam, ut non censetur hic & nunc cooperatio ad finem malum: cum nimirum sint res indifferentes, quæ ob curiositatem, tragediam, aut similem finem licitè emi possent.

Secus est juxta Coninck disp. 18. dub. 13. n. 213. de consecratione idoli, vestium sacerdotalium, ædificatione idoli pro infidelibus. Sed non consequenter: cum moraliter idem sit quoad punctum cooperationis idolum conficere, & à se aut alio consecutum vendere: nec talis sit magis instrumentum idololatris, quam erigens in tali necessitate scalas sit instrumentum furis. Itaque talis videtur jure & arte sua, censeturque ob necessitatem se permissivè habere ad alterius malam intentionem.

Nec obstat, quod nonnulli Christiani sculptores elegerint potius mori, quam idola sculpere. Nam id egerunt, sive quia timebant, ne id esset illicitum: sive quia in odium fidei id exigebatur, aut ita exigere timebatur: sive quia honestissime appetitur martyrrium, ne quidquam fiat, quod quovis modo possit existimari idololatris favore, quantumvis simpliciter licitè fieri posset: sive denique quia tunc plerisque existentibus infidelibus, hujusmodi statuarii seu sculptores per hoc ostendebant se esse gentiles. Quare etiam si hujusmodi consecratio aut etiam venditio in aliquibus circumstantiis

73. An liceat Judæis vendere agnum, Infidelibus animalia, quibus creduntur abusuri.

74. An liceat vendere idola & similia.

75. An idem sit de venditione & de consecratione idoli dicendum.

76. Occurritur objectioni.

cumstantiis esset signum falsi cultus seu infidelitatis, nullatenus liceret, uti non licet adolere thus idolo. Alioquin vendens aut conficiens in necessitate se permittit habere ad alterius peccatum aut securum falsum cultum, non autem ipse peccatum aut falsum cultum operatur. Unde Catholici non videntur facere scrupulum peccati, si in necessitate cogantur synagogam ædificare pro Hæreticis, eâ ad suas hæreses abusuris.

QUÆSTIO VIII.

Qualiter sit Prohibita Lectio Librorum Hæreticorum?

77. Lectio librorum hæreticorum quando illicita iure naturali.

Quam iuste ab Ecclesia sit interdicta.

78. Consonantia veteris Ecclesie stylus.

LIBRORUM perverforum, præsertim hæreticorum, lectio, quando ex ea alicui morale perversionis imminet periculum, est indubiè jure divino naturali prohibita. Quod quia frequenter imminet indefinîtè loquendo, etiam tunc, quâdo non imminere præsumitur, justissimè Ecclesia lectiônè librorum præsertim hæreticorum prohibuit. Nam sermo eorum ut cancer serpit, etiam vel maximè scriptis (quæ maturius exarari solent) expressus; adeoque meritò vitandus. Unde per modum justæ cautelæ Ecclesia fideles ab hujusmodi venenosis scriptis avertit. Quod etiam non parum facit ad suppressiônem doctrinæ perverfæ. Ut & facit ad poenam ipsorum hæreticorum, quos veluti sibi subiectos Ecclesia sic justè punire potest.

Neque hæc praxis Ecclesiæ nova est. Nam *Act. 19.* fideles conversi adduxerunt & publicè combusserunt libros vanos & superstitiosos. Et *Jacobus Apostolus* (teste *Abdia Babylonio l. 4. Certaminis Apostolici*) libros Hermogenis, ab iplo converso delatos ad pedes ipsius Apostoli comburendos, iussit appposito pondere in mare demergi, ne forte odor incendii vexet incautos. In *Concilio Nicæno* (teste *Nicephoro l. 8. c. 18.*) libri Arii sunt incendio adjudicati, additaque fuit per Constantinum poena capitis contra occultantes. *Theodosius L. Damnato, Cod. de Hæreticis*, ex præscripto Concilii Ephesini, iussit comburi libros Nestorii. Et *L. Quicumque s. Nulli, & s. Omnes eod. Tit.* prohibentur, & igni adjudicantur libri Eutichetis, ex præscripto Concilii Chalcedonensis. Idem constat ex *Synodo VII. Act. 7.* Ubi etiam *Can. 9.* additur excommunicatiô contra legentes libros Hæreticorum. Ut sic etiam omnia quasi opera antiquorum hæreticorum ita perierunt, ut de illis non nisi fragmenta quædam in Orthodoxorum scriptis reperiantur. Omitto plura, quæ congerit *Basilus Pontius in Appendice*, quæ habetur ad *calcem l. 12. de Matrimonio c. 2. n. 7.* Et *Bellarminus l. 3. de Laicis c. 20.* qui etiam dissolvit varia Hæreticorum argumenta,

quæ in contrarium possent adduci.

Hodie autem conficienda est duplex Ecclesiæ prohibitio. Una est contenta in Bulla Cœnæ, in qua excommunicantur, excommunicatione Papæ reservatâ Hæreticorum libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate Sedis Apostolicæ scienter legentes, retinentes, imprimentes, sive quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore.

Quæ verba concernunt omnes, doctos pariter & indoctos, firmos & in fide fragiles: trem quia sunt generalia: tum quia si solos infirmos seu periculo subiectos comprehenderent, nil fuisset superadditum legi naturali: tum quia quilibet facillè præsumeret de sua sufficientia & fortitudine, cum everfione fructus & finis legis. Hæc itaque ob periculum frequenter natum subesse, omnibus indifferenter lectiônem prohibet, nisi adsit debita licentia. Immo prohibitio est tam universalis, ut etiam comprehendat Episcopos, & quovis alios Prælatos.

Quamvis existiment Varii, Inquisitores jure Officii sui posse legere libros hæreticorum ad effectum illos examinandi & corrigendi seu condemnandi. Qui tamen inspicere debent suas commissiões & facultates, quæ possunt pro varietate temporum & locorum esse variæ.

In locis etiam, ubi non viget Inquisitionis officium, v. g. in Belgio, & de alio modo per S. Sedem non est provifum, v. g. per deputatiônem doctorum Personarum, quæ cognoscant de hujusmodi librorum lectiõe, condemnatiõe, confutatiõe, expurgatiõe, prout ordinaverat *Sixtus V. Constit. 74.* cenet *Marchant To. 2. Tract. 2. Tit. 2. sect. 4. q. 3. dub. 1.* Episcopos tamquam ex vi & natura Officii Episcopalis inquisitores, posse illos legere in ordine ad prædictos effectus. Quod attinet revocatiõe Pontificum generalem licentiarum quibusvis factarum, respondet *Marchant*, Episcopis in talibus circumstantiis prædicta competere, non vi licentiarum, sed de jure. Quod quidem minorem difficultatem haberet, sepositâ Bullâ Cœnæ, & attentis regulis Indicis librorum prohibitorum. Et olim quidem in *Concilio Carthaginiensi IV. Can. 16.* statutum erat, ut Episcopus legat libros hæreticorum pro necessitate & tempore. Saltem omnino conveniret, ut in prædictis locis, in quibus juxta novi Hæreticorum libri prodeunt, Episcopis concederetur talis potestas. Quæ etiam viris doctis ibidem in ordine ad fines similes sæpè necessaria est, & in casu subitaneæ necessitatis, dum non est recurfus ad præditos facultate concedendi licentiam, posset esse locus Epykiæ.

Insuper Gregorius XIII. Bulla exponi nobis anno 1575. dat privilegium Præposito

79. Adferitur prohibitio facta in Bulla Cœnæ.

80. Quæ concernunt etiam doctos ac in fide firmos.

Et in quavis dignitate Constitutos.

81. Opinio Marchant de Episcopis Belgii.

An Epykia possit esse locus.

82. Quæstio fito